

Aspecten uit de muziekgeschiedenis van Lichtervelde

De Société Philharmonique van Lichtervelde (1806 – 1836)

Luc Haeghebaert

In 1794 werd Vlaanderen een onderdeel van Frankrijk. Na een woelige periode met onder andere de Boerenkrijg, stelde Napoleon orde op zaken maar ondanks het feit dat hij er in slaagde de rust grotendeels te herstellen, bleef het grootste deel van de Vlaamse bevolking anti-Frans gezind. Napoleon probeerde daarom zoveel mogelijk de idealen van de Franse revolutie onder de bevolking te verspreiden. Een van de middelen daartoe was het oprichten van groots opgezette keizerlijke feesten. We kunnen de Franse periode dan ook gerust als de grote periode van de officiële feestcultuur bestempelen. Deze feesten bestonden uit: klokkengelui, optochten, stoeten, volkspelen, toespraken, muzikale manifestaties. Het is ongelooflijk hoeveel feesten er bestonden in de Napoleontische tijd. Enkele voorbeelden om dit te illustreren: Feest van de jeugd, Feest van de Gehuwden, Feest van de Republiek, Feest van de Eendracht, Feest van de Vrijheid, Herdenking van bepaalde veldslagen,... Een van de voornaamste feesten was de viering van de Heilige Napoleon op 15 augustus. Altijd was er ergens wel een aanleiding om feest te vieren.

Maar zoals reeds gezegd, werden deze feesten vooral ingericht om de bevolking warm te krijgen voor de Franse idealen. Als de bevolking met deze ideeën geconfronteerd werd in een feestelijk kader, was dit natuurlijk veel efficiënter dan dat dit onder dwang had moeten gebeuren.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Fransen gunstig stonden tegenover het oprichten van muziekverenigingen want deze konden de feesten nog meer luister geven. We zien dan ook dat er in de Franse periode vrij veel muziekverenigingen opgericht werden. Hieronder een lijstje van deze die we terugvonden in onze provincie¹.

Plaats	Vereniging	Ontstaan	Actief
Menen	Philharmonie	1794	
Diksmuide	Sint-Cecilia	1796	
Tielt	Sint-Cecilia	1798 (ca)	
Brugge	Concert De Réunion	1798	
Dadizele	La Musique Turque	1801	
Poperinge	Sint-Cecilia	1802	Ja
Beveren - Roeselare	Orde en Vlijt	1802	

¹ Zie: Luc Haeghebaert, Terreinverkennd onderzoek naar de geschiedenis van de amateuristische Muziekverenigingen in de Provincie West-Vlaanderen gedurende de Nieuwste Tijden, RUG, 1983 - 84.

Ledegem	Sint-Cecilia	1804	Ja
Ardooie	Sint-Cecilia	1805	Ja
Geluwe	Harmonie	1806	
Lichtervelde	Sint-Cecilia	1806	Ja
Izegem	Stadsfanfaren	1806	Ja
Ruiselede	Sint-Cecilia	1806	Ja
Wakken	Sint-Cecilia	1806	
Brugge	Philharmonie	1807	
Veurne	Sint-Cecilia	1808	Ja
Harelbeke	Sint-Cecilia	1809	Ja
Moorsele	Société de musique	vóór 1810	
Kortrijk	Société de musique	vóór 1810	
Pittem	Société de musique	vóór 1810	
Sint-Michiels	Société de musique	vóór 1810	
Torhout	Sint-Cecilia	1811	

In 1810 waren er reeds minstens 78 muziekverenigingen in geheel België. Ongetwijfeld werden de reeds bestaande muziekverenigingen ook ingeschakeld in die officiële feestcultuur. In West-Vlaanderen vonden we maar twee muziekverenigingen terug die al voor de Franse periode actief waren, nl.: “De Wandeldreve” uit Wervik en “Sint-Cecilia” uit Roeselare.

Ook in Lichtervelde werd het initiatief tot het stichten van een muziekvereniging genomen. Dit gebeurde in 1806. De gemeente stond toen onder het burgemeesterschap van Jean Custis² en telde toen 4700 inwoners. We geven hieronder het relaas van de stichting zoals Constant Vincent³ het in 1906 schreef naar aanleiding van het honderdjarig bestaan van het muziekkorps Sint-Cecilia⁴.

De Maatschappij Sint-Cecilia werd alhier ingericht in 't jaar 1806. Dit bevestigt een gedenkstuk behaald te Pitthem dragende dit jaartal. Jammer dat dit merkwaardig stuk, sedert eenigen tijd ievers in den doolstap is geraakt. 't En kan nog niet lang verdwenen zijn, want velen der tegenwoordige leden hebben het dikwijls gezien en kunnen er nog eene juiste en volledige beschrijving van geven. Laat ons hopen het belangrijk metaal nog terug in 't bezit te krijgen.

² Jean Custis, °Brugge 05/06/1770. Maire van Lichtervelde van 17/12/1803 tot 13/07/1810. Gehuwd met Marie Anne Duvivier eveneens uit Brugge (zie: Xavier Lesage, De Burgemeesters, Meiers en hun Antecedenten in het Roeselaarse (1790 - 1836), RUG, 1986).

³ Constant Vincent, °Egem, 15/01/1852, †Lichtervelde 12/01/1927. Onderwijzer te Lichtervelde 1882-1919.

⁴ C. Vincent, Korte Geschiedkundige beschrijving der muziekmaatschappij Ste Cecilia vanaf hare inrichting in 1806 tot heden 10 september 1906 door Constant Vincent. Uit archief Kon. Fanfare St. Cecilia - De Zwaan Lichtervelde (onafgewerkte tekst).

“Ere aan wien eere toekomt” zegt een oud spreekwoord. En inderdaad, wij waren wel plichtig moesten wij deze beschrijving beginnen, zonder hier eerst en vooral eene openbare en welverdiende hulde te brengen aan die ieverige en kunstminnende mannen die den grondsteen hebben geleid onzer thans zoo bloeiende Maatschappij...

Vol eerbied en dankbare genegenheid groeten wij U, Heeren Vanhoorne, Devos, Vandeweghe, Goddyn, Vandermeersch en andere die de ware stichters zijn geweest van onze Sint-Cecilia's Gilde... Rust in vrede bij den Heer... Uwe namen en nagedachtenis zullen bij ons in zegening blijven!...

't Was in Maarte van 't jaar 1806, nu meer dan eene eeuw geleden, dat voornoemde Heeren tezamen kwamen en beraadslaagden over 't stichten van een muziek... Zooals 't gewoonlijk gaat onder muzikale herten, seffens was men in volledig akkoord. Er werd besloten zonder uitstel te werk te gaan... Twee mannen: De Heeren Jacques Jan Devos (vader van onzen zoozeer geacht- en beminden Ondervoorzitter Amand Devos) en Amand Goddyn te dien tijde brouwer alhier, aanveerden de moeilijke en lastige taak de instrumenten of speeltuigen te gaan koopen naar Lier.

Nu naar Lier gaan is een klein en aangenaam speelreisje, maar gaan wij eens met onze gedachten honderd jaren achteruit!... 't Was dan wat anders. Met den trein?... Hij en was nog niet uitgevonden... Met den postwagen?... Van hier naar Lier, en bestond er geen... Er bleef nog de schoone gelegenheid over om te voete te gaan!... Nog een spreekwoord zegt: “Ne muzikant en ontziet hem niets”. Eh wel, die mannen waren reeds muzikant in 't herte.

's Avonds te voren werd er vergaring gehouden om alles te schikken voor de lange reis, en 's anderendaags morgens, heel vroeg, God beware U en op weg, te voet naar Brugge! Men ging het geld, voor de instrumenten halen te Brugge, bij den advokaat Beernaert; 600 frs. 't was al in goudstukken... Langs den weg, zoo zegt Charles Vermeersch (hij heeft het dikwijls hooren zeggen) bezag men wel tien keeren het beurseke omdat het zoo klein was.

Van daar naar Gent en dan naar Lier... In den terugkeer viel er hun een vlaamsch geluk te beurt. Men wierd geware dat er eenen wagen met wijn ging vertrekken naar Ostende... Dat was juist eene gewenschte gelegenheid. Eene overeenkomst werd gemaakt om de kisten op den wagen te laden en te zamen de terugreis te doen, langst Brussel, Aalst, Gent, Deinze, Thielt en vandaar naar de oud gekende herberg “Waantje Mijneheerens” (tusschen Pitthem en Coofscamp).

---

⁵ Eén bestaat nog die er voorzeker bij was en maar de spraak te kort heeft om er verslag over te geven: ... 't is ons eerste en eerbiedwaardig vaandel: wel bejaarden vol van dagen.

*Daar bleef men vernachten. Mare wierd gedaan naar de gemeente dat men 's anderen-
daegs rond 4 uren in den "Voerman" zou aankomen (De baas van Waantje Mijnheerens
heeft mannen en speeltuigen gebracht tot aan den Voerman).*

*Zoodra het nieuws gekend, was geheel de kom der gemeente te beene. Elkeen was benieuwd
om de speeltuigen te zien, en wilde de moedige mannen tegemoet gaan om hen te groeten en
welkom te zeggen. De gemeenteraadsleden aan 't hoofd, vergezeld van een groot getal ingeze-
tenen gingen hen afhalen en waarlijk, (zoo zeggen dezen die er in den ouden tijd veel hebben
over spreken) de intrede van d' Heeren Devos en Goddyn, met hunnen dierbaren schat -de
speeltuigen- geleek een ware zegetocht... Nog gansch den avond vierde men feeste. De Maat-
schappij wierd gesteld onder de bescherming van Sint-Cecilia en zoo bezat Lichtervelde over
honderd jaar een muziek...*

Bovenstaand verhaal moet wellicht met de nodige korrel zout genomen worden, maar er zal toch zeker een kern van waarheid inzitten. Het is duidelijk dat het stichten van een muziekvereniging een uitzonderlijke gebeurtenis was voor onze gemeente. Welke personen waren nu precies betrokken bij de stichting van de Société Philharmonique te Lichtervelde?

C. Vincent vermeldt bijna alleen familienamen zodat we wel eerst op speurtocht moesten doorheen de bevolkingsregisters. Van enkele figuren is het dan ook niet 100% zeker of het wel om hen gaat en zijn het eerder sterke vermoedens.

Jean-Jaques DEVOS

Deze figuur werd geboren te Lichtervelde in 1777 en overleed er in 1856. Hij stamde een zeer vooraanstaande familie: zijn vader Charles Devos was een tijdlang griffier van de baronie Lichtervelde en maire van 1800 tot 1801. Jean-Jaques was gehuwd met Francisca Delafontaine. In 1822 begon hij een bier- en azijnbrouwerij in de Beverenstraat die tot aan de Tweede Wereldoorlog zou blijven bestaan⁶. Van 1830 tot 1836 en van 1849 tot 1856 was hij gemeenteraadslid en ook van de kerkraad maakte hij deel uit. Zijn zoon Amand Devos was meer dan 50 jaar ondervoorzitter van de fanfare Sint-Cecilia. Toen de Philharmonie gesticht werd, woonde Jean Jaques Devos op de Markt in het huis dat afgebroken werd voor de aanleg van de Marktstraat. Je kan gerust stellen dat hij behoorde tot een van de elitefamilies van Lichtervelde.

Jean VANDEWEGHE

Hij werd geboren te Moorsele in 1784 en overleed te Koekelare in 1864. Tot in 1814 is hij gemeentesecretaris van Kortemark en Lichtervelde. Omwille van de politieke omstandigheden wordt hij in 1814 vervangen door Desiré Vandewalle uit Beveren.

⁶ Voor de brouwerij, zie: Haeghebaert Luc, 200 jaar brouwerijgeschiedenis in Lichtervelde, 1986.

Jean Vandeweghe was gehuwd met Marie Theresia Devos, zuster van bovengenoemde Jean Jaques Devos. Tot 1830 oefent hij het beroep van zaakwaarnemer uit. In dat jaar wordt hij opnieuw gemeentesecretaris tot hij in 1834 naar Koekelare trekt waar hij notaris wordt. In 1853 vinden we hem daar terug als de dirigent van de plaatselijke muziekvereniging⁷. Ook Jean Vandeweghe woonde op de markt, nl. waar nu de heer Willy Colpaert woont. Jean Vandeweghe was zeker een tijdlang dirigent van de Philharmonie, want in 1816 wordt hij in het gildeboek van de Sint-Sebastiaansgilde “chef der Maatschappij van Musiek” genoemd⁸.

Amand GODDYN

Geboren te Lichtervelde in 1786 en er overleden in 1851. Hij was de zoon van Carel Goddyn, herbergier in “de Zwaene”. Zijn vrouw was Barbara Perneel. Ook Amand Goddyn woonde op het moment van de stichting van de Philharmonie op de Markt, nl. in de herberg De Zwaan, die zich toen bevond waar nu de heer Willem Cloet woont. Na zijn huwelijk werd Amand Goddyn brouwer in de Neerstraat, waar zich nu cinema De Keizer bevindt. Hij was lid van de Kerkraad en van de St.-Sebastiaansgilde. Toen de muziekvereniging in 1836 heropgericht werd, was hij er opnieuw bij betrokken.

Charles VANHOORNE

Deze figuur werd geboren te Kortemark in 1784. In 1809 huwt hij te Lichtervelde met Françoise Maertens en vestigt zich op de Markt nr. 4, waar zich thans de Herberg “De Zwaan” bevindt. Van beroep was hij jeneverstoker. In 1811 ondertekent hij als dirigent van de Société de Musique. Ook hij was lid van de Sint-Sebastiaansgilde. Hij overleed op 06/06/1823. Het is echter onwaarschijnlijk dat Charles Vanhoorne bij de stichting van de Philharmonie betrokken was aangezien hij pas in 1809 naar Lichtervelde kwam.

Jacobus VANDERMEERSCH

Geboren te Lichtervelde in 1781 en er overleden in 1854. Zijn vader was Joannes Vandermeersch en zijn moeder Marie Cathérine Goddyn. Constant Vincent geeft geen voornaam van deze Vandermeersch, maar we veronderstellen dat het hier over Jacobus gaat, aangezien zijn zoons Jan en Eduard later ook deel uitmaken van de fanfare Sint-Cecilia. Wanneer in 1836 de oude instrumenten verkocht worden staat Jacobus ook vermeld als een van de kopers. Hij was gehuwd met Brigitta Tyvaert uit Zwevezele en woonde ook op de Markt waar hij een bakkerij had.

---

⁷ E. Jacobs, *Nomenclature des sociétés musicales de la Belgique*. p. 39.

⁸ Gemeentearchief Lichtervelde, schenking C. Sintobin, Sint-Sebastiaansgilde, kopie gildeboek.

Pieter GODDYN

Geboren te Lichtervelde in 1784 en er overleden in 1815⁹. Hij was net als Amand Goddyn een zoon uit de herberg De Swaene op de Markt. Hij huwde zeer vroeg met Marie Theresia Vercruysse uit Handzame en brouwde op de Markt (waarschijnlijk waar nu de heer Aurel Maertens woont). Mogelijks was hij de eerste dirigent van de Societé Philharmonique want in 1808 schrijft men in het gildeboek van de schuttersgilde Sint-Sebastiaan; "In 't jaer 1808 is door 't afschieten des vogels koning verklaart d'heer Pieter Goddyn chef der maetschappye van Musiek in Lichtervelde". Ook in 1810 ondertekent hij nog als chef van 't muziek.

Pieter Joannes VANHALME

Deze wordt in het Gildeboek van Sint-Sebastiaan in 1816 "member van de societeyt philharmonique" in Lichtervelde genoemd. Hij was afkomstig van Oostende en keerde er na verloop van tijd opnieuw naar toe.

Charles MAERTENS

Geboren te Lichtervelde in 1786 als zoon van Bernardus en Joanna Goddyn. Deze ongehuwde handelaar woonde in de Hoogstraat. In 1816 wordt hij -weeral in het gildeboek- "oud chef van de maetschappye van musiek" genoemd. Wellicht bekleedde hij die functie tussen 1812 en 1816. Charles was gemeenteraadslid van 1830 tot 1836, en schepen van 1837 tot 1842, het jaar waarin hij overleed.

Ignatius-Hubertus DEVOS

Geboren te Beveren in 1758, overlijdt te Lichtervelde in 1849. Hij trad tweemaal in het huwelijk: eerst met Barbara Lamsens, na haar overlijden met Isabelle Strubbe. In 1815 woonde hij op de Markt in nr. 1, hetzelfde huis waar zich ook de herberg "De Swaene" bevond. Ignatius Devos was eigenaar van het gehele complex waar ook een brouwerij in begrepen was. In 1826 verhuisde zijn brouwerij naar nr. 5 waar nu de heer Willy Colpaert woont. In 1815 zou hij volgens F. Maselis (in "De Veldbloem van 18/11/1911") voorzitter geweest zijn van de Philharmonie. Dat hij bij de muziekvereniging betrokken was, lijkt niet onwaarschijnlijk als we weten dat zijn latere schoonzoon Stephanus Kerkhofs, er jarenlang secretaris van was. Ook de zoon van zijn zuster Isabelle, Francis Staes, was lange tijd bij de muziekvereniging betrokken. Ignatius-Hubertus Devos was schepen van 1808 tot 1816 en opnieuw in 1819. Hij behoorde tot de rijkste personen van de gemeente¹⁰.

⁹ Eigenaardig genoeg vinden we in de registers van burgerlijke stand geen Pieter Goddyn terug, noch bij de geboorten, noch bij de overlijdens. Uit notariële akten (RAB, notaris Vanhee) blijkt wel duidelijk dat hij een zoon van Carel Goddyn was. Tot in 1815 wordt hij in de patentregisters vermeld, daarna is er sprake van de weduwe Goddyn.

¹⁰ In 1836 was er slechts een persoon (notaris Vanhee) die meer belastingen betaalde.

Michel SURMONT

Michel Surmont, geboren te Lichtervelde in 1786, was bijna zeker niet bij de stichting betrokken in 1806, zoals Cleophas Sintobin beweert, want van 1804 tot 1815 vertoefde hij quasi onafgebroken in het buitenland bij de legers van Napoleon. Het is echter niet onmogelijk dat hij er wel bij betrokken werd toen hij in 1817 burgemeester van Lichtervelde werd.

Bij de heropricting van de vereniging in 1836 kreeg hij in ieder geval dadelijk een functie toebedeeld en zijn zoon Eduard was een tijdlang dirigent. Hij werd erevoorzitter in 1842 tot aan zijn dood in 1872¹¹.

Een opmerkelijk feit dat uit bovenstaande naar voor komt, is dat de meeste personen die betrokken waren bij de stichting van de philharmonie naast elkaar woonden op de Markt en bovendien waren een aantal verwant aan elkaar.

Het eerste huis van links was de herberg en brouwerij "De Swaene" waar Amand en Pieter Goddyn vandaan kwamen. In het derde (hoge) huis van links woonde Jean Jacques Devos. In het vierde huis van links woonde Charles Vanhoorne (1809). Later werd het de herberg De Swaene (1826). In het vijfde huis van links woonde Jean Vandeweghe. In een van de huizen rechts woonde Pieter Goddyn-Vercruysse.

Als illustratie hiervan de bovenstaande foto uit het begin van de jaren 1900. Lichtervelde Markt anno 1900 verschilde slechts weinig van 1806.

¹¹ Voor meer informatie i.v.m. Michel Surmont zie: L. Haeghebaert, De familie Surmont te Lichtervelde, in: Derde jaarboek van de Heemkundige Kring Karel Van de Poele, te Lichtervelde, 1987, pp. 63-80.

Wat weten we nu over de activiteiten van de “Société Philharmonique” van Lichtervelde?

De oudste medaille dateert vanuit het stichtingsjaar 1806 en heeft de vermelding “Pitthem 1806”¹². De vereniging had dus blijkbaar al heel vlug zoveel vorderingen gemaakt dat ze in staat was een degelijk optreden te verzorgen.

Het is dus overduidelijk dat er vrij vlug een behoorlijk niveau bereikt werd. Een brief gericht aan het gemeentebestuur van Lichtervelde i.v.m. de Napoleontische feesten te Brugge in 1809 is hier ook een bewijs van¹³:

Feesten te Brugge 15 oest: ...

... kenbaar te maken aan de maatschappijen et particulièrement a celle de musique que je suis d'etre fait remarques dans des concours particuliers”. (sic)

Of de vereniging ook daadwerkelijk geweest is naar Brugge, weten we niet. Het is goed mogelijk dat ze niet gingen omdat de “Philharmonique” in 1810 en 1811 zeker te Lichtervelde speelde op bovengemelde 15 augustus. Dit kan ook het geval geweest zijn in 1809. Of is het precies na een optreden in Brugge dat de Philharmonie besloot ook in Lichtervelde een dergelijk optreden te verzorgen?

In 1809 nam de “Société Philharmonique” deel aan een wedstrijd te Pittem waar een eervol resultaat behaald werd. De voornaamste mededingers waren de verenigingen uit Brugge en Kortrijk. Het stuk “De Kalief van Bagdad” met een solo voor fagot, gespeeld door Jaques Devos, viel bij de jury zozeer in de smaak dat ze de eerste prijs kregen toegekend. Over van vreugde om deze onverwachte uitslag, vierde, feestte en verbroederde men twee dagen, waarna men triomfantelijk huiswaarts keerde¹⁴. Deze gouden medaille is helaas ook zoek geraakt. Dit was in 1841 reeds het geval want de toenmalige voorzitter Michiel Surmont schreef toen al als antwoord op inlichtingen i.v.m. het muzikaleven in Lichtervelde door de arrondissementscommissaris:

“Monsieur Wyffels,

Veuillez ajouter, concernant la reponse sur la société de musique ce qui suit:

Une médaille en or comportée au concours de musique a Pitthem en 1809, pour premier prix d' execution,

salut amical, M. Surmont”¹⁵

¹² Zie het verhaal van C. Vincent, o.c.

¹³ Gemeentearchief Lichtervelde, schenking C. Sintobin, steekkaarten.

¹⁴ Zie het verhaal van C. Vincent, o.c.

¹⁵ Rijksarchief Brugge, Gemeentearchief Lichtervelde, Correspondentie gemeentebestuur, 1839 - 1841.

Mogelijks was de medaille toen in bezit van voorzitter Michiel Surmont.

Volgens C. Vincent werd er omstreeks 1810 een repetitielokaaltje gebouwd in de Neerstraat achter het huis waar nu de heer Walter Vanantwerpen woont. In 1890 werd het afgebroken.

Eveneens in 1810 trok de Philharmonie naar Kortrijk waar naar aanleiding van de Kermisfeesten een muzikfestival gehouden werd. We nemen de tekst over van een krantenartikel dat we vonden in het archief van de kon. Fanfare Sint-Cecilia. Het festival had plaats op 20 augustus¹⁶.

“'s Maandags deden de muziekkorpsen van Brugge, Tourconje, Lichtervelde, Pittem, Waasten, Roeselare en Komen hun intrede, ALLEN WAREN IN UNIFORM, en vertoonden hun rijke verzameling van medaljes en kenteekens. Zij werden begroet door de Kortrijkscher maatschappijen. 's Namiddags vergaderden zij op de Grootte Markt om te defileren voor den burgemeester en den onder-prefect die de prijzen uitdeelden. Een gouden medaille viel te beurt aan Brugge en voor de dorpen behaalde Waasten insgelijks een gouden medalje. Terwijl zij de lustigste deuntjes speelden, werden de bijzonderste straten aangedaan. 's Avonds te 9 u betrad iedere groep een estrade voor het Halletorentje dat voor de gelegenheid prachtig was verterkt. Het festival duurde tot 1 u 's morgens. De eerste prijs werd gewonnen andermaal door de mannen uit de Breydelstede en de tweede door Pittem.”

In 1808, meer bepaald op 18/08, trok de vereniging naar Gits waar een medaille werd behaald: "Eereprys standvastigheyd en konst".

Belangrijk in deze tekst is dat er sprake is dat elk korps in uniform was. Ook Lichtervelde zou dus al over een uniform moeten beschikt hebben. Helaas hebben we daar verder geen informatie over. Bij de openbare verkoop van de bezittingen van de Philharmonie in 1856 is in ieder geval geen sprake van een uniform.

Uit het jaar 1810 vonden we nog enkele andere optredens terug: op 14 augustus werd in Lichtervelde opgetreden op de vooravond van het feest van Napoleon terwijl op de dag van het feest zelf, 15 augustus, heel de dag gespeeld werd. 's Avonds luisterde de Philharmonie het gratis bal op. De vereniging ontving hiervoor 50 frank¹⁷.

Hieronder een afdruk van betaling voor die activiteit.

Op 3 september 1810 speelde de philharmonie een concert ter gelegenheid van het feest van de slag bij Austerlitz en van de kroning van de keizer. Hiervoor betaalde de gemeente 25 frank. Gedurende het feest luidde Felix Surmont (broer van Michiel) de

¹⁶ Zie ook: Delvoye A., *Scènes de Petite Histoire Courtraisienne. VIII: La premiere Kermesse de Courtrai*. in: Handelingen van de Kon. Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, 1938, pp. 378 - 380. Hij vermeldt ook Moorseele.

¹⁷ Gemeentearchief Lichtervelde, archiefzolder, rekeningen.

klokken¹⁸. We zien dus dat de vereniging betaald werd door de gemeente per geleverde prestatie.

Le Chef de la Société philharmonique de la Commune de Lichtervelde reconnait avoir reçu de Monsieur le Maire de la dite Commune la somme de cinquante francs au profit de la dite Société, pour indemnité d'avoir joué le soir avant la célébration de la fête du 15 août 1810. et pendant cette fête le long du jour, et avoir donné bal gratis toute la nuit.
Lichtervelde le 27 août 1810.
Godeye Verpeyff
Chef

In 1811 kreeg C. Vanhoorne, chef, 40 francs voor het spelen op het feest van de koning van Rome op 1 augustus "ce qu'il a été exécuté aux vœux de tous les habitants de la commune". Hij ontving 50 francs voor het spelen op de vooravond en de dag van het feest van 15 augustus. De klokken werden geluid o.l.v. Ivo-Benoit Surmont, schoonbroer van Michiel Surmont. Op het einde van het jaar speelde het muziek ter gelegenheid van het feest van de kroning van Napoleon en ontving hiervoor op 1 januari 1812 30 francs¹⁹.

In 1812 nam de vereniging op acht oktober deel aan een festival te Sint-Michiels en behaalde er twee vergulde medailles²⁰.

Medaille om de mededinging en de opkomst.

We weten dat ook de harmonie Sint-Cecilia uit Torhout aanwezig was op dit festival²¹. Sint-Michiels beschikte ook over een eigen société de musique die wellicht ook zal aanwezig geweest zijn²².

In 1815 beleefde

Vlaanderen woeli-

Medaille voor de verst verwijderde vereniging.

¹⁸ Gemeentelijk archief Lichtervelde, archiefzolder, rekeningen, 1810.

¹⁹ Idem, 1811.

²⁰ Archief Kon. Fanfare Sint-Cecilia Lichtervelde, medailles.

ge tijden en komt het uiteindelijk onder Nederlands bestuur terecht. Deze overgangsperiode was noodlottig voor een groot aantal muziekverenigingen. Een aantal hield op te bestaan omdat vele muzikanten onder de wapens geroepen werden. Een aantal onder hen werd na verloop van tijd opnieuw opgericht. Dit was o.a. het geval in Ardoorie, Menen, Ledegem, Ruiselede, Izegem, en Wakken²³. In Lichtervelde schijnt het muziekkorps echter weinig geleden te hebben onder deze moeilijke tijden want onmiddellijk na de nederlaag van Napoleon kwamen de muzikanten op straat. Blijkbaar was de dictator toch niet zo geliefd geweest in Lichtervelde. We citeren Felix Masselis in "De Veldbloem" van 18 november 1911: "Het muziek onder het toenmalig voorzitterschap van Heer Ignatius Hubertus Devos en 't welk reeds sedert 1806 bestond, kwam insgelijks met zijne speeltuigen de algemeene vreugde ophelderen. Het doorliep al de straten der dorpsplaats onder begeleiding en vreugdegeroep des volks. De blijdschap en geestdrift was onbeschrijfelijk".

In 1816 trok de vereniging naar Rumbeke waar een medaille behaald werd van "La société la plus nombreuse". De philharmonie moet dus in vergelijking met andere korpsen uit het omliggende vrij veel leden geteld hebben. Blijkbaar was ook de Sint-Sebastiaansgilde hier aanwezig want het verslagboek van die gilde vermeldt een medaille behaald in 1816 te Rumbeke. Er schijnen in ieder geval steeds goede contacten geweest te zijn tussen beide verenigingen. We vonden een aantal namen terug van personen die lid waren van de twee verenigingen en het gildeboek van Sint-Sebastiaan is een belangrijke bron voor de geschiedenis van de Philharmonie. Pieter en Amand Goddyn, Pieter Vanhalme, Joannes Vandeweghe, Carel Maertens en Caerel Vanhoorne waren allen van beide verenigingen lid.

Tot in 1824 vinden we niets meer terug i.v.m. activiteiten van de "Philharmonique Maatschappij". In dat jaar, op 8 juni, werd deel genomen aan een festival te Pittem in de herberg "de Posterie" samen met korpsen uit Izegem, Ardoorie en Pittem²⁴. In oktober van hetzelfde jaar werd een festival georganiseerd te Izegem.

Het festival werd door plakbrieven in al de omliggende steden en gemeenten aangekondigd.

Men stelt op de grote markt een "estrade" op en de tenten der deelnemende herbergiers verfraaiden het park. 's Avonds werd dit feest aangekondigd door het bulderen van een kanon. 's Anderendaags na de middag zwermden de straten van de vreemdelingen. Om 3 uur kwam elke muziekmaatschappij al spelende op de Koornmarkt. Om 3.30 uur ging de stoet langs de Nieuwstraat, Roeselaarsestraat, en Markstraat al

---

²¹ JACOPS E., *Nomenclature des sociétés musicales de la Belgique*, p. 37.

²² *Reglement voor de maatschappij van muziek van Sint-Michiels bij Brugge*, 1812 (bewaard in de provinciale bibliotheek).

²³ HAEGHEBAERT Luc, o.c. p. 58.

²⁴ HAEGHEBAERT Luc, o.c. p. 308.

spelend de “pas redoublé”. Het muziek van Izegem ging voorop en op de Koornmarkt in het park, besteeg iedere maatschappij om beurt de “estrade” om drie stukken te spelen.”

Onbeschrijflijk was de menigte mensen te Izegem. Alle herbergen waren volgepropt met mensen en alle bakkerijen waren uitverkocht. Binnen de stad was er geen plaats meer om de rijtuigen te zetten. Men bemerkte “een menigte dames met aangename toiletten” uit de steden, Kortrijk, Roeselare en Tielt. Op dit festival waren korpsen uit Ardoorie, Lichtervelde, Oostrozebeke en Izegem aanwezig.”²⁵

Van deze laatste twee festivals hebben we geen medailles teruggevonden.

Een laatste vermelding van de société Philharmonique vinden we terug op 1 april 1825 toen in onze gemeente een collecte gehouden werd “voor noodlijdende burgers als gevolg van een overstroming in februari. Ook het muziekgenootschap droeg zijn steentje bij:

BORDEREËL der Collecte gedaan in de gemeente Lichtervelde ten behoeve der noodlijdende voor hooge watervloeden van den 3.4.5 februari 11 (1825).

1.	<i>Regering, politiebediende en weldadigheid</i>	35.50
2.	<i>Kerkfabriek</i>	4.36
3.	<i>Lagerschoolwezen</i>	14.75
4.	<i>Armenschool + gifte heer Pastoor</i>	10.39
5.	<i>Door het genootschap van het muziek</i>	7.90
6.	<i>Door de gilde van Sint Sebastiaan</i>	8.76
7.	<i>Degene omgehaald aan de huizen</i>	40.20

121.86

Opgemaakt door Burgemeester en Schepenen van Lichtervelde, den 1 april 1825, geteekend Mr Surmond²⁶

Daarna wordt het opvallend stil rond de philharmonie en kwam ze zelfs helemaal stil te liggen. Pas in 1836 werd de vereniging heropgericht onder de naam van “fanfaarenmaatschappij van Lichtervelde”. De muziekinstrumenten werden openbaar verkocht. Aan de hand hiervan kunnen we enig idee krijgen van de bezetting van de

---

²⁵ Mestiaen A., Eerste Muziekfestival te Izegem in 1824, in: Ten Mandere, nr. 30, pp. 27-27, Izegem, 1972.

²⁶ RAB, gemeentelijk archief Lichtervelde, Modern, Correspondentie 1825.

philharmonie. Aangezien in 1836 overgeschakeld werd naar de fanfarebezetting waren een groot aantal instrumenten niet meer nodig.

De bezetting van de philharmonie moet er ongeveer als volgt uitgezien hebben:

4 klarinetten, 3 fluiten, 2 hoorns, 2 trompetten, 2 fagotten, 1 Russische fagot, 2 trombones, 1 serpent, 1 Turkse Muts, 1 trommel, 1 keteltrommel, 1 paar cymbalen.

Als al deze instrumenten bespeeld waren, bestond de philharmonie op zijn minst uit 22 spelende leden. Uit de openbare verkoop blijkt ook dat de philharmonie al over een vlag beschikte. Van een uniform is hier geen sprake alhoewel ze er in 1810 volgens A. Delvoye al een had²⁷.

Vlag van de société philharmonique uit 1806

De philharmonie van Lichtervelde leeft nu altijd nog verder in de kon. fanfare Sint-Cecilia-De Zwaan die er de rechtstreekse voortzetting van is. Het vervolg van het verhaal zal zeker in een van de volgende jaarboeken aan bod komen.

---

²⁷ DELVOYE A., o.c.

Bibliografie

Bronnen

Rijksarchief Brugge, notariaat, notaris Vanhee Lichtervelde
Gemeentearchief Lichtervelde, correspondentie Rekeningen
Volkstelling 1815, Lichtervelde
Parochieregisters, Lichtervelde

Gemeentearchief Lichtervelde,
archiefzolder, rekeningen schenking C. Sintobin

Archief Kon. Fanfare Sint-Cecilia Lichtervelde,
medailles verslagboek 1836-1886 knipsels

Periodieken

De Veldbloem. Nieuws- en Aankondigingsblad voor Lichtervelde en omliggende.

Werken

Delvoye A., Scènes de Petite Histoire Courtraisienne. VIII: La première Kermesse de Courtrai, in: Handelingen van de Kon. Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, 1938, pp. 378-380.

Haeghebaert L., Terreinverkennd Onderzoek naar de geschiedenis van de amateuristische blaasmuzeikvereniging in de provincie West-Vlaanderen gedurende de Nieuwste Tijden, RUG, 1983-1984, 475 p.

Haeghebaert L., 200 jaar Brouwersgeschiedenis in Lichtervelde, 1986.

Jacops E., Nomenclature des sociétés musicales de la Belgique, Antwerpen, 1853, 92 p.

Lesage Xavier, De Burgemeesters, Meiers en hun Antecedenten in het Roeselaarse (1790-1836). Het hoofd van de lokale niet-stedelijke administraties in historisch perspectief, RUG, 1985-1986.

Foto's

Delameillieure Elie